

Region Stockholms bidrag till EU:s strategi för kustsamhällen

Inledning

Stockholmsregionen har en av världens största skärgårdar med över 30 000 öar. Stockholms skärgård är en del av en storstadsregion, men den står inför många av de strukturella utmaningar som är gemensamma för ö-territorier i hela Europa. Skärgården är starkt beroende av tillräckliga transportförbindelser och tillgänglighet, medan dess strukturella förhållanden kännetecknas av höga kostnadsnivåer, betydande säsongsvariationer och ihållande utmaningar när det gäller att säkerställa ett hållbart tillhandahållande av tjänster av allmänt intresse och den långsiktiga lönsamheten för lokala ekonomiska verksamheter.

Periferi inom storstadsregioner.

Skärgårdar belägna i eller intill storstadsregioner kan ändå uppvisa uttalad funktionell periferi. När det gäller Stockholms skärgård innebär öarnas karaktär, begränsad tillgänglighet och starka säsongsvariationer att många öar delar strukturella utmaningar med mer avlägsna eller glesbefolkade områden. En EU-strategi som bygger på funktionella egenskaper snarare än formella geografiska klassificeringar möjliggör mer riktade, effektiva och rättvisa politiska insatser.

Viktiga punkter för Stockholms skärgård

- Skärgården består av cirka 30 000 öar, av vilka många inte omfattas av den nuvarande EU-definitionen av öar, eftersom de inte är egna kommuner. Dessa ösamhällen är en viktig del av regionens attraktivitet. EU:s definition av öar bör revideras för att bättre återspegla dessa förhållanden. Ur ett svenskt perspektiv betraktas skärgården som en nära-urban skärgård, men tillgänglighetsmässigt fungerar den mer som ett landsbygds- eller avlägset område på grund av utmaningarna med förbindelser, eftersom öarna endast är tillgängliga med båtar och färjor. Kostnaden för transporter på vatten är också ofta mycket högre än för landtransporter.
- **Säsongsvariationer:**
Det finns inget större problem med överturism i Stockholms skärgård. Turismen är dock till stor del begränsad till sommarmånaderna. En förlängning av säsongen skulle gynna lokala företag och stödja en besöksekonomi året runt.
- **Digital infrastruktur:**
Det utbyggda bredbandet i Stockholms skärgård möjliggör en potentiell tillväxt av permanenta invånare samt stödjer den växande trenden med distansarbete. Fler permanenta invånare behövs för en välmående skärgård året runt. Det finns potential att bättre utnyttja befintligt bostadsbestånd såväl som den tekniska infrastrukturen (el, vatten etc.). Tillgängliga transporter är avgörande för att stödja denna utveckling.
- **Motståndskraft och beredskap:**
En befolkad skärgård är också viktig med avseende på motståndskraft och beredskap. Skärgården är ett strategiskt viktigt område ur ett motståndskraftperspektiv.

- **Väder och naturförhållanden:**
Nordliga skärgårdar möter utmaningar under vintersäsongen, såsom låga vattennivåer och isförhållanden. Dessa faktorer begränsar tillgängligheten under vissa perioder.
- **Data- och kunskapsutveckling:**
Det finns ett behov av att förbättra datainsamling och statistik. Ansvaret inkluderar att tillhandahålla en kunskapsbas för regionala intressenter.

Med hänsyn till den ovan nämnda situationen i Stockholms skärgård uppmanar vi Europeiska unionen att vidta avgörande åtgärder för att stödja kust- och öregionernas långsiktiga hållbarhet, motståndskraft och attraktivitet:

- EU:s strategi för öar bör utformas så att den även omfattar skärgårdar i omedelbar närhet av storstadsregioner, såsom Stockholms skärgård, där öar och begränsad tillgänglighet skapar tydliga strukturella förutsättningar.
- Tillgängliga, pålitliga och långsiktigt hållbara transportsystem är en grundläggande förutsättning för permanent bosättning, näringsutveckling och en livskraftig besöksekonomi i skärgården.
- Styrmedel som syftar till att stärka skärgårdens ekonomiska bas bör tillämpas mer strategiskt för att främja robusta, långsiktiga och året runt-aktiva ekonomiska aktiviteter.

Europeiska unionen bör integrera hållbar turism i den regionala utvecklingen genom att stödja strategier för hållbar turism inom lokala och regionala utvecklingsplaner, stärka ekoturism och kulturarvsbaserad turism för att skapa arbetstillfällen året runt och främja kompetensutvecklingsprogram för lokala turistaktörer inom hållbara metoder. Samtidigt måste EU leda den gröna omställningen i havsregioner genom att erkänna Östersjön som ett av världens mest trafikerade hav och fortsätta att påskynda och stödja den gröna omställningen inom sjötransporter och kustverksamhet för att skydda och förbättra naturvärden.

Dessutom bör EU investera i människor, kompetens och lokala ekonomier genom att säkerställa bättre samordning mellan utbildnings-, yrkes-, industri- och regionalpolitik, stödja regionala kunskapsekosystem som kopplar samman universitet, forskningscentrum, hamnar, industrier och lokala myndigheter, och stärka humankapitalet för att förbättra kustsamhällenas förmåga att behålla talanger. Att ta itu med demografiska utmaningar är också viktigt, inklusive att stödja strategier för att attrahera och behålla unga människor, familjer och kvalificerade arbetstagare i kust- och havsregioner, samt att ge riktat stöd till regioner som står inför åldrande befolkningar, befolkningsminskning och stark säsongspress.

Dessutom måste EU säkerställa tillgång till viktiga tjänster och infrastruktur genom att öka investeringarna i hälso- och sjukvård, utbildning, bostäder, mobilitet och digitala tjänster i kust-, ö- och avlägsna områden, samtidigt som man erkänner att skolor spelar en central roll i samhällsutveckling och har potential att fungera som lokala nav för samarbete, innovation och social sammanhållning. Slutligen bör styrning och lokalt engagemang stärkas genom att förstärka flernivåstyrningsmekanismer och genom att säkerställa att regionala och lokala myndigheter är fullt involverade i utformningen och genomförandet av kustnära motståndskraft.